SOŠKI TEDNIK

Leto I. Štev. 17. ▶ Gorica, sobota 27. oktobra 1945 ◀ Cena L. 3.—

Širimo ljudski tisk

Še malo dni nas loči od prvega novembra, ko se začne po naših vaseh in trgih živa kampanja za naš primorski tisk. Sleherna vas se bo razgibala s podvojeno silo, naši pionirji bodo stopili na plan, se vrgli na delo za širjenje našega časopisja. Primorsko ljudstvo, ki je v letih osvobodilne borbe podpiralo naše tajne tiskarne in naš skromen tisk, — a radi tega nič manj zaželjen — čuti danes potrebo, da ga podpre, da ga širi, z eno besedo, da živi z njim. Ne bomo zgrešili, če trdimo, da piše narod sam, saj so uredniki največkrat le dovodna žila, po kateri se pretaka kri, volja in želja našega delovnega ljudstva.

Danes so glasniki naše borbe, tisk svobodne Slovenije, tisk svobodne Jugoslavije. Ves slovenski tisk, ki ni pomagal narodu v urah njegove najhujše preizkušnje, nasprotno, ki je podpiral okupatorja do zadnjega, je danes samo spomin še nezaceljenih ran.

Mnogim, ki danes v redakcijah našega novega tiska v miru opravljajo svoje delo, je neznana zgodovina časopisa, pri katerem delajo. Neznana jim je požrtvovalnost stavcev, ki so si v stalni nevarnosti, ob slabi luči, kvarili oči. Neznana jim je hrabrost kurirjev in kurirk, ki so, po sovražniku kontroliranem ozemlju, raznašali literaturo, da so jo lahko tudi oni na varnem previdno prebirali; neznana jim je hladnokrvnost borcev, ki so v pričakovanju napada pisali članke; neznano ... neznano jim je marsikaj. Mi, ki smo z našim tiskom rastli, ki smo v našem tisku spremljali borbo slovenskega naroda, se z njim veselili uspehov, naših in onih vsega svobodoljubnega sveta, ki nismo nikdar klonili v trenutkih največjega trpljenja, se večkrat v spominu vračamo v juraško dobo slovenskega naroda, v juraško dobo naše tiskane besede, in iz nje črpamo novih moči za nadaljevanje svete borbe, ki je od našega naroda terjala njegove najboljše sinove. Naš tisk nadaljuje njihovo borbo, naš tisk je njihova beseda: v njem žive vsi naši padli. Zato ga moramo šteditи in hraniti.

In ne samo ceniti in braniti moramo naš tisk; moramo ga širiti. Vztrajno moramo delati na tem, da bo naš tisk dosegel slehernega Slovenca, ga v duhu povezal z ostalimi sorojaki in mu pripovedoval o naši borbi, o naši skupni domovini Jugoslaviji, o naših skupnih nalogah in ciljih, ki so delno že doseženi, delno pa še pred nami.

Sovražnik je premagan. Naš narod je puško odložil, a borba še ni končana, ker odločitev še ni padla. Naša Primorska, kjer vsak kamen nosi znake fašističnega nasilja, kjer skoro ni hiše, ki ne bi žalovala, je danes še vedno v nevarnosti: tujec že zopet steguje svojo pohlepno roko, da bi nadaljeval tam, kjer je fašizem nehal. Primorsko ljudstvo pa ne bo odnehalo, ker odnehati ne more. In kakor ne more odnehati naše ljudstvo, tako ne more odnehati niti naš tisk, ki je danes naše najmočnejše orožje.

Dokler ne bo naše ljudstvo doseglo popolnega priznanja pravic, ki mu pritičejo kot zavezniškemu narodu, bo tudi naš tisk nadaljeval borbo, veren tolmač tiste borbene tradicije primorskega ljudstva, ki je našemu narodu priborila največji dan v njegovi trpljenja polni zgodovini: dan zmage nad fašizmom, najhujšim sovražnikom slovanstva in vsega naprednega človeštva.

Dolžnost vsakega zavednega Slovenca je torej, da naš tisk podpira, širi in brani, ker s tem podpira borbo slovenskega naroda za popolno dosego njegovih pravic; širi in utrjuje narodno zavest in brani pridobitve narodno osvobodilne borbe.

FESTIVAL DELA V TRSTU

MOGOČNA IN SLIKOVITA MANIFESTACIJA

Tako mogočne manifestacije delovnega ljudstva, tako močno izražene enotnosti slovenskih in italijanskih množic Julijske Krajine in hkrati tako mogočno in enodušno izražene zahteve za vključitev v demokratično Jugoslavijo Trst še ni videl tako, kot je to doživel na velikem množičnem festivalu.

Na festival so prišli vsi: Slovenci in Italijani, prišli so delavci iz ladjedelnic in iz tovarn za konzerviranje rib, prišli so julijski rudarji, nabrežinski kamenarji in so šli v sprevod skupaj s kmeti s Krasa, Vipave, Pivke, Brkinov in Istre, z zatiranimi briškimi koloni in tolminskimi puntarji. Trst je zaživel, kot še ni nikoli. Delovno ljudstvo mu je dalo mogočen utrip. Iz vseh predelov mesta so se stekale povorke na Piazza Foraggio. Delavci v modrih delavnih oblekah so se mešali med kmete v pisanih narodnih nošah po mestnih ulicah, nad množico so vihrale slovenske, tržaške in italijanske zastave, pisani transparenti pa so govorili to, kar je hotela povedati vsa manifestacija: Da je delo, kar človeka dviga in mu daje moč. Zato hoče ljudstvo dela, hoče pravice do življenja.

To je pokazal festival. Na eni strani življenje v pasu A pod zavezniško upravo kjer imajo vso industrijo v zastoju, kjer so delavci brezposelni, kjer ljudje še danes nimajo strehe nad glavo, kjer je lakota in pomanjkanje. Na drugi pa pas B, kjer ima oblast ljudstvo, kjer se obnavlja in gradi, kjer je novo življenje. To pomeni, da je boljše življenje tam, kjer ima oblast v rokah ljudstvo samo. To je v Titovi Jugoslaviji.

„Slovani in Italijani si bodo bratsko nudili desnice"

Nad 50 tisoč ljudi je sodelovalo v sprevodu z znamenji in orodjem svojega dela, troje transparentov je izražalo bratstvo in svobodno odločitev ljudstva. »Da rojak prost bo vsak, ne vrag — le sosed bo mejak«, (Mazzini: »Slovani in Italijani si bodo bratsko nudili desnice«), (»Atlantska karta — samoodločba narodov«).

Ladjedelniški delavci so peljali v sprevodu ladjico in prikazali navdušeni množici svoje delo. Delavci iz strojnih tovarn so vozili v sprevodu velik stroj. Obnova in Delo je bilo napisano na njem. Tako so se vrstili vozovi in na vsakem so delavci posameznih tovarn prikazovali svoje delo in iznosili svoje pravice. Na vozičku, ki ga je vlekel mršav vol so peljali poljsko kuhinjo. Take kuhinje kuhajo sirotam padlih borcev za svobodo. Sirotam brez ognjišča in strehe. »Tako živimo«, je bilo napisano, »To je storil fašizem«.

Sprevod je pokazal tudi politične zahteve ljudstva. Na številnih transparentih je bilo zapisano: »Živel Trst kot sedma federalna država v demokratični Jugoslaviji«. Številne slike so ponazarjale slovansko-italijansko bratstvo in življenje v demokratični državi. Karikature pa so kazale, kakšno je življenje, kjer nima ljudstvo oblasti v svojih rokah, kjer sede še vedno fašisti na vodilnih mestih, med tem ko je ljudstvo mesto plačila za trdo borbo lačno in brez dela. »Edino resnična ljudska oblast nam lahko zagotovi delo in blagostanje!« To je geslo ljudstva, kajti edino ljudska oblast in sodstvo v ljudskih rokah bosta pripomogla do obnove življenja in uničenja fašizma. Za delavci so v sprevodu prišli kmetje. Tudi oni so se borili proti fašizmu za boljše življenje, zdaj pa bodo s pridnimi rokami obdelali zemljo, da bo dovolj kruha za družino in za delavce v tovarnah. Toda v takih razmerah, v kakršnih živi danes ljudstvo v pasu A pod zavezniško upravo, se boga te z njihovimi žulji in okoriščajo stari zatiralci. Težke in neurejene gospodarske razmere in težko življenje kmeta v pasu A je prikazal en sam napis: »Ena obleka stane 10.000 lir, en cent žita pa stane 900 lir«. Skupaj z delavci kmeti in nameščenci so šli borci, ki so se leta borili proti fašistom za svobodo; danes jih za plačilo zapirajo, medtem ko se fašistični zločinci svobodno sprehajajo po ulicah. Zato je ljudstvo pozdravilo Garibaldince z navdušenim vzklikanjem in jim izkazalo vso svojo hvaležnost in ljubezen.

„Hočemo, da se Trst priključi k federativni Jugoslaviji"

Povorke, zastav in godb ni bilo ne konca ne kraja. Nabrežinski kamenarji so napisali na svoj voz: »Pričakujemo dela«. Prav tako čakajo zidarji in solkanski mizarji. Kajti nešteto je požganih hiš, ki spominjajo na grozodejstva po naših krajih. Napisi govorijo: »Primorsko ljudstvo ima velik račun za fašiste«. Za naše žrtve zahtevamo, da sami odločamo o naši usodi«. Komenčani v sprevodu prepevajo. Kljub vsemu trpljenju in zatiranju, kljub koncentracijskemu taborišču niso klonili in imajo trdno voljo, da spet obdelajo zapuščena polja, da obnove porušene domove, da bo življenje v Titovi Jugoslaviji lepše, kot je bilo kdaj prej. Nato so sledili vozovi iz posameznih krajev, na njih so sedeli starci in žene, mladina je prepevala in ljudstvo je navdušeno pozdravljalo. Mesto in dežela sta danes eno!

Na tej strani črte pa je že novo življenje

Ko so se v sprevodu pokazali prvi vozovi, ki so ponazarjali življenje v pasu B, so jih množice sprejele z velikanskim navdušenjem. Spet so se vrstili delavci in kmetje. Pripovedujejo o življenju na tej strani črte. Tudi tu je življenje še težko. Revno ljudstvo dela, upa in spi na polju, ker nimajo streh nad glavo, toda ne obupa, kakor ni obupalo v dolgih letih fašističnega zatiranja, ker ve, da si bo svobodno znalo urediti življenje. Zato so si napisali tudi geslo: da bo samo v federativni Jugoslaviji mogoče obnoviti porušene domove, da bo samo v Jugoslaviji za vse dovolj kruha in dela. To zavest so prav posebno lepo pokazali Slovenci iz Cerkna. V sprevodu so peljali hišo s slamnato streho, iz katere se vije dim; pred vratmi je družina žalostna in objokana, otroci in starši so vklenjeni v verige. Za njimi pa so pruski vojaki in jih suvajo s puškinimi kopiti. Danes ni Švabov več, ostali so pa porušeni domovi. Toda ljudstvo ni obupalo, marveč se je takoj lotilo dela. Zato je sliki iz suženjstva in trpljenja sledila slika dela in napredka. Ljudje postavljajo nove, lepše domove.

Sprevod je zaključila nepregledna množica ljudstva, ki se je v bratskem objemu strnila na trgu Garibaldi. Tu so ljudje iz mesta in dežele poslušali, kakšne so njihove dolžnosti in kakšne njihove pravice. V skupnosti bodo te pravice dosegli. Zato pravi napis: »Ne moremo živeti v isti hiši, ne da bi bili prijatelji. Živela slovansko - italijanska protifašistična zveza!«

Primorsko ljudstvo je povedalo svoje

Množice delavcev, kmetov in nameščencev, ki so sodelovale v festivalu dela v Trstu, so se zgrnile na trgu Garibaldi. Tam so bili zbrani predstavniki ljudske oblasti, enotnih sindikatov in prosvetnih institucij. Prvi je govoril predsednik pokrajinsk. odbora enotnih sindikatov, tov. Senili, ki je poudaril globoki pomen današnje manifestacije, ki je jasno pokazala enotnost in napredek dela in prosvete.

Nato je govoril tov. Ivan Bukovec in med drugim dejal: da je velikanska manifestacija dela, bratstva in enotnosti, ki jo prireja ljudstvo Julijske Krajine izraz visoke zavesti in kulturne stopnje ljudstva.

V imenu italijanskih kulturnih krožkov je govoril prof. Ferian.

V imenu slovenske prosvetne zveze pa tov. Danilo Turk. Priklical je v spomin sovraštva, v katerem je fašizem razplamtel Julijsko Krajino, česar pa delavno ljudstvo nikdar ni hotelo. Saj je bilo žrtev ščuvanja ono samo, zato noče sovraštva, noče medsebojne borbe, v kateri je krvavelo za tuje koristi.

V imenu Mestnega osvobodilnega sveta in v imenu Slovansko-italijanske protifašistične zveze je govoril advokat Pogassi in opozoril na veličino zmage nad fašizmom, ko se danes vse ljudstvo sveta pripravlja na to, da bo vzelo v svoje roke svojo usodo in zavzelo tisto mesto, ki mu pripada.

Godbe igrajo Internacionalo in 200.000 ljudi jo pripeva

V imenu PNOO je govoril tov. Regent, ki je po pozrdavu pribil, da je današnja mogočna manifestacija izraz ljudske volje, izraz slovenskega, italijanskega in hrvaškega prebivalstva vse Julijske Krajine. Podčrtal je splošno voljo do obnove, odločno voljo do boja proti vsem ostankom fašizma. Ob tako odločni enotnosti in volji do zmage je končna zmaga prav tako gotova, kot je bila zmaga v osvobodilni borbi. Svoj govor je tov. Regent ponovil v italijanščini in obakrat je sledilo nepopisno navdušenje in pritrjevanje dvestotisočglave množice.

Za zaključek so udeleženci doživeli tako veličasten prizor, kakršnega Trst resnično še ni doživel: vse godbe so zaigrale delavsko himno »Internacionalo« in vse množice so jo z visoko dvignjenimi jugoslovanskimi, italijanskimi in rdečimi zastavami prepevale kot iz enega srca.

SKRB ZA INVALIDE V SOVJETSKI ZVEZI

»Častno bomo izpolnili svoje velike dolžnosti do vojnih invalidov in družin, ki so njihovi redniki padli v vojni«, je dejal tovariš D. M. Molotov v svojem govoru po radiu v San Franciscu v zvezi z brezpogojno kapitulacijo hitlerjevske Nemčije.

Skrb za zaščitnike domovine, ki so bili okrnjeni v borbi, velja pri nas za sveto dolžnost vsega naroda; Sovjetska država nudi invalidom domovinske vojne največjo podporo, skrbi za njihovo zaposlitev, za zdravstveno pomoč in daje jim pokojnine.

V tovarni, kjer je ravnatelj junak socialističnega dela, tovariš Zalcman, je zaposlenih 987 invalidov domovinske vojne. Med njimi jih je 384 vstopilo v tovarno brez strokovne usposobljenosti. Na pobudo tovarniškega odbora je bilo sklenjeno, da organizirajo njihovo strokovno šolanje. Na sestanku vojnih invalidov, ki so želeli, da se usposobijo, je načelnik odseka za usposabljanje osebja tovarne inženir Safranov govoril o delovnih pogojih v podjetju ter o pomenu posameznih poklicev za narodno gospodarstvo in za obrambo države.

Pri poklicni izberi so upoštevali želje invalidov glede na njihove telesne sposobnosti in pri tem so računali, da se bodo invalidi pri delu lahko posluževali raznih pripomočkov za olajšavo dela. Po izberi poklica so se invalidi po dotičnem načrtu seznanili s teorijo, nakar so se lotili dela v posameznih oddelkih tovarne pod vodstvom strokovnjakov. Vseh 384 invalidov se je tako usposobilo za rokodelce.

Tovarniški odbor živahno dela za izboljšanje gmotnih razmer invalidov domovinske vojne. V invalidskem domu vladata red in snaga, perilo menjavajo pravočasno, v sobah so nameščeni radijski zvočniki. V jedilnici dobivajo invalidi najprej hrano in razen navadnih obrokov prejemajo še dodatke na račun pomožnega gospodarstva tovarne.

Pred letom dni je bila v kolomenski tovarni Kujbišev (sindikat delavcev prometno-strojne industrije) sestavljena komisija za podpiranje invalidov. Izmed 302 invalidov domovinske vojne, ki so bili zaposleni v tovarni, se jih je moralo 50 posvetiti novim rokodelstvom, ker niso mogli več opravljati dela, ki so ga opravljali, ko so bili še zdravi. Ne da bi zapustili delo, so se učili. Na tečajih so se izučili novih rokodelstev in nekateri so se celo usposobili za mojstre. Tako je invalid

tov. Kurganov, ki je prejšnje čase delal kot strugar, postal starejši mojster orodne delavnice.

Vsi invalidi so zaposleni v delavnicah, izpolnjujejo proizvodni program s 170-200 odstotki. To je treba pripisovati v veliki meri skrbi podjetij za življenjske razmere invalidov. Skrbijo, da invalidi prejemajo dodatke hranc trikrat na dan. Na živilske nakaznice prejemajo najboljše blago. — Sanci imajo dva doma. Na zahtevo invalidske podporne komisije je uprava tovarne dala stanovanje 33 invalidom. Mnogim bivšim vojakom so tudi popravili stanovanja.

V tovarniški polikliniki imajo invalidi prvenstvo. Zdravniki jih skupno s člani sveta socialnega zavarovanja od časa do časa pregledavajo ter raziskujejo, ali so zaposleni pri primernem delu, kakor je sklenila posebna komisija.

Dobro deluje komisija za podpiranje invalidov v GPZ »L. M. Kaganovič« (ravnatelj tov. Losjev, predsednik tovarniškega odbora tov. Kvačev). Izmed 160 invalidov domovinske vojne, ki so zaposleni v tovarni so 104 kvalificirani delavci. Veliko popularnost uživa v podjetju vojni invalid tov. Zalipajev, ki je zaposlen kot ključavničar v delavnici za izdelavo detajlov. Drugi bivši vojak, tov. Marakušin, je nameščen kot mojster in izvrstno vodi svoj odsek. Njegovi delavci uspešno izpolnjujejo proizvodno nalogo.

Komisija za podpiranje invalidov je proučila stanovanjske razmere bivših vojakov, ki so se vrnili iz bolnišnic v podjetja. Na njeno zahtevo je dobilo 17 delavcev stanovanje, 53 invalidom so pa popravili stanovanja.

Posebno pozornost morajo sindikati posvetiti, da bodo invalidi zaposleni pri ustrezajočem delu. Za vsakega branilca domovine moramo najti takšno delo, ki mu najbolje ustreza glede na njegove sposobnosti in ki nudi največjo korist državi, hkrati pa mora biti invalid gmotno zavarovan.

Neobhodno potrebno je tudi organizirati stalno zdravstveno nadzorstvo za invalide, ki se učijo in ki so zaposleni, dalje je treba uvesti rekonvalescentno zdravljenje, da dobijo invalidi ob pravem času proteze in da prejemajo nakaznice za sanatorije in kopališča.

V nekaterih podjetjih so komisije za podpiranje invalidov sestavljene iz samih invalidov. Izkušnje so pokazale, da je potrebno vključiti v komisije raznih invalidov tudi zastopnike uprave, sveta socialnega zavarovanja, inspekcije dela, stavbne in kulturne komisije, tovarniškega odbora itd. Samo tako bo mogoče hitro in pravilno rešiti različna vprašanja, ki v praksi komisija naleti nanje.

Strokovne organizacije se morajo ponovno prepričati, ali so storile vse za branilce domovine, ki so na bojišču izgubili zdravje. Izpolnile bodo v polni meri svojo dolžnost, če si bodo prizadevale na vse načine, da invalidi dobe primerno zaposlitev, strokovno usposobljenost in da bodo njihove življenjske razmere urejene. To so dolžne tistim, ki so prelili kri za čast, svobodo in neodvisnost naše domovine. *P. Bezuglij.*

Čitajte in širite
„SOŠKI TEDNIK“

KDO SO INTERNIRANCI V JUGOSLAVIJI

Nekaj odgovorov tednikoma „Il Lunedì“ in „L'Informatore“

V zadnjem času se je začela divja časnikarska gonja o jugoslovanskih taboriščih. Kampanjo je odprla »Vita Nuova«, ki so ji takoj uslužno sledili »La Voce Libera« in »Il Lunedì«. Nobeden teh časopisov pa se ni zanimal kaj so bili in kaj so napravili ti interniranci. Dovolj jim je, da so bili Italijani, a če so zraven tega bili fašisti in ovaduhi, jim je to postranska stvar. Glavni smoter jim je, da blatijo in da vprizarjajo gonjo proti mladi, demokratični Jugoslaviji. Te časopise je branilo in brani še danes nekaj tisoč oseb, skoro samih fašistov, filonacistov, ovaduhov, z eno besedo, pravih morilcev slovenskega in italijanskega naroda. Ta tisk zagovarja ljudi, ki so podpirali in pomagali okupatorju, ko je streljal naše nedolžne ljudi, ki so se borili za svobodo. Zagovarja tiste, ki so služili fašizmu in nacizmu, proti kateremu so nastopili Združeni narodi, katerih čete so danes v naši deželi in ki so v tej borbi žrtvovali na milijone ljudi.

Tednik l'»Informatore« in z njim vsi ostali reakcionarni časopisi, naj bi se raje pobrigali za vzrok in imena, zakaj so tiste ljudi odpeljali, namesto da še nadalje ščuvajo proti Jugoslaviji. Objavili so gola imena internirancev ker so s tem upali, da podkrepijo obtožbo proti svobodoljubnim narodom Jugoslavije.

Oglejmo si jih

»Sinovi Gorice«, kakor jih imenuje zgoraj imenovani list so po večini tujci, ki so prišli v naše mesto kot karabinerji, financarji, kvesturini, republikini, SS-ovci, skvadristi itd. in ki so v družbi z nekaterimi Slovenci - izdajalci - služili krvavemu okupatorju. »L'Informatore« je priobčil dva seznama in na teh seznamih je mnogo imen, ki se ponavljajo; nadalje so ljudje, ki so bili ubiti že pri »čiščenju«, ko so v službi okupatorja nastopali proti primorskemu ljudstvu; celo partizani so na seznamih, ki so padli v borbi. Približno 60% vseh popisanih se je že vrnilo in se mirno sprehaja po goriških ulicah. Da pa ne bodo mislili gospodje od »l'Informatore« in njih maloštevilni čitatelji, da so vsi ti »ubogi, nedolžni« preganjalci bili internirani samo zaradi tega, ker so bili Italijani, jim prav radi postrežemo z nekaj podrobnostmi. Evo jih: Renato Enzo in Alberto Abrile, skvadrista in znana pretepača naših ljudi, pravtako Mario D'Atri, ki je bil v službi Ovre, Carlo De Colle, četovodja republikinske milice, soudeleženec pri čistkah, Angelo Furlani, skvadrist, požigalec in konfident policije, Umberto Gergolet, ovaduh nacistov, od partizanskega sodišča obsojen na smrt, Luciano Jordan, skvadrist, zvezni oficir med Nemci in generalom Esposito, odlikovan za svoje zvesto službovanje z nemškim železnim križcem, Giuseppe Resch, republikinski stotnik, soudeležen pri čistkah po Goriškem in Istri, Cocina Michele, republikinski miličnik, obdolžen umora nekega partizana, Antonio Della Valle, ovaduh in mučitelj naših ljudi, Maria Miljavec - Rajer in Kazimir Rajer, znana ovaduha in vohuna kvesture, za katerima je bila izdana tiralica zaradi ropa...

Iztrebiti so nas hoteli

Lahko bi še nadaljevali in tudi bomo, če se nam bo zdelo potrebno, toda danes lahko že pribijemo: to so oni ljudje, ki jih »gotovo« časopisje, ki se tolče po prsih, da je antifašistično, — brani in zagovarja.

Kje so bili v letih — ko je goriška kvestura, ko je zloglasni Colotti in nemška policija drvela z avtomobili in tanki po naših krajih, ko so morili naše ljudstvo, ko so streljali po vinogradih in poljih naše ljudi, kot da bi bili zajci, ko so onečaščali in trpinčili naše matere in sestre, ko so požigali naše domove, ko so drdrali vlaki polni preganjancev v Italijo in Nemčijo — kje so bili takrat ti junaki, ki se upajo danes blatiti in črniti nas in bližnjo demokratično Jugoslavijo, za katero smo žrtvovali naše najboljše sinove. Kje ste bili junaki noči? Sprehajali ste se po goriških ulicah, kot to tudi danes delate, služili ste okupatorju in prodajali vaše umazane duše za judeževe srebrnike danes temu, jutri drugemu, kakor je pač boljše kazalo. Koliko med vami, ki danes kričite, se jih je smejalo, ko so slovensko in tudi marsikatero italijansko mater odtrgali od nedolžnih otrok in jo pahnili v goriške in tržaške zapore. Z metalci ognja ste šli nad naše ljudi, z rafali ste pokončavali, rušili, sežigali... Nedolžna žrtev v kanalskih hribih, mladi Filej iz Čolence, ki ste ga živega sežgali, pljuvali po njem, ko je bil že mrtev in z nogami teptali vas obtožuje in Tonica Debenjakova, ki danes leži na mrtvaškem odru, in Sonja iz Vipave in Tončka iz Komna in vsi nešteti, ki jih je podrl vaš svinec in ki so umirali po vseh taboriščih; žrtve tržaških procesov, z Lojzetom Bratužom, Štrancarjem in drugimi mučeniki vas obtožujejo in kličejo na odgovor.

... in naše slovansko srce

Slovenski narod in del italijanskega naroda, ki je sodeloval v naši osvobodilni borbi, se je pokazal mnogokrat še preveč milega napram vsem tistim, ki so zakrivili vse to gorjè. Vedno in vedno se kaže naše slovansko srce ki rado pozabi in odpušča. Šovinisti to in onstran zahodne črte radi govorijo o »strahotah« 40 dni zasedbe jugoslovanskih čet, mi pa, ki nas je »liberalna« in »demokratična« Italija, fašizem in hitlerizem skozi desetletja tlačil, naj bi še nadalje molčali in postavljali glave na tnalo da bi jih drobili ostanki fašističnih band?

Naš narod se je prebudil in nikdar več ne bo orodje v rokah tujcev in krvoločnih sovražnikov. V težki borbi je skoval bratstvo slovenskega in italijanskega naroda, ter bo tudi nadalje združen šel boljšim časom naproti, po tisti poti, ki so jo nam začrtali naši padli bratje.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Volitve v državah jugovzhodne Evrope

Volitve v ustavodajno skupščino (zvezno skupščino in skupščino narodov) Jugoslavije bodo v nedeljo 11. novembra 1945. leta.

Že pretekli teden smo podčrtali, da so v svetu nekatere politične grupe, ki jim nikakor ni všeč razvoj demokratičnih držav na Balkanu. Del inozemskega tiska si je izbral za cilj svojih napadov baš države južnovzhodne Evrope, kjer se pripravljata Jugoslavija in Bolgarija na zgodovinske volitve. Nedvomno pa je, da so prav volitve v Jugoslaviji in Bolgariji dokončno razgalile »demokrate« izven ljudskih množic. Povsem jasno je, da skušajo zdaj ti politični krogi izrabljati vse mogoče poti in načine, ki naj bi preprečile zmagovito napredovanje demokratičnih teženj v svetu. Pričelo je razmotrivanje o demokratičnih volitvah, dalje ako je zajamčena popolna svoboda in tajnost pri volitvah; takih in podobnih vprašanj je še precej. Bogata politična izkušnja, ki jo imajo narodi, je dala ob teh volitvah vsemu svetu jasen in nedvoumen odgovor, da so demokratične oblasti v teh državah edino jamstvo, da ne bi uporabljali nekdanji sodelavci s fašizmom — demokracijo za uničenje demokracije v teh deželah.

Orodje, ki se ga poslužujejo reakcionarni krogi v notranjosti teh držav, so nekdanji predstavniki izkoriščevalskih strank, pro fašistični špekulanti in okupatorjevi hlapci. Okoristili bi se radi z vsemi slabostmi in napakami, kakor tudi s šovinističnimi elementi v sosednjih državah; nahujskali bi državo proti državi. Tako bi radi izzvali nemire na mejah. Za ta posel so jim kaj pri roki italijanski fašisti, avstrijski nacisti, velebolgarska šovinistična opozicija, velikogrška monarhistična klika ali ostanki madžarskih puščičarjev v Transilvaniji. Ljudske množice teh dežel pa že poznajo to podlo igro; ne nasedajo jim, ker vedo, da bi medsebojne razprtije koristile le njihovim zunanjim in notranjim sovražnikom

Volitve v državah jugovzhodne Evrope, kjer so bile ljudske množice še pred kratkim brez osnovnih demokratičnih pravic, so zelo važen dogodek v življenju teh držav. Pomenijo, da so stopile države južnovzhodne Evrope v novo zgodovinsko obdobje, v katerem postajajo narodi, ki so bili v preteklosti neštetokrat predmet podlega trgovanja in zločinskega ravnanja svojih vlad, ki so se prodajale nemškim, italijanskim in drugim imperialistom, prvič gospodarji svoje lastne usode

Svobodne in demokratične volitve v jugovzhodnih deželah Evrope so zadnji in dokončni obračun z nasledniki različnih fašističnih klik.

Francija se je izrekla za četrto republiko

Pozornost vsega sveta so vzbudile volitve v Franciji, ki so se vršile v nedeljo, 21. t. m.

Dosedaj je imela Francija ustavo tretje republike in sicer kakih 70 let, imela je dvodomno narodno predstavništvo, sestoječe iz poslanske zbornice in senata.

Nedeljske volitve so pokazale, da so hoteli obdržati le radikalni socialisti dvodomno ustavo iz leta 1875.

Komunistična stranka, del socialistov in manjše napredne stranke so se postavile na stališče, da ni v skladu z demokratskimi načeli, da pride tolika oblast, kot jo predvideva dekret za predsednika vlade in republike, v roke ene same osebe.

Francija še ni doživela takega zanimanja za volitve; to se pozna po udeležbi, ki je znašala 85% volilcev, v nekaterih krajih celo 90%, kar se ni zgodilo od leta 1871. dalje (pred 75 leti so Prusi pod vodstvom Bismarcka premagali Francijo).

Preglednica izida volitev kaže sledečo sliko:

Komunisti 158 sedežev z 4 milijoni 869.013 glasovi (27%),

Nar. republ. 142 sedežev z 4 milijoni 446.931 glasovi (24.4%),

Socialisti 139 sedežev z 4 milijoni 354.289 glasovi (23.8%),

Radikali 19 sedežev z 1,029.227 glasovi (5.6%),

Manjše stranke 80 sedežev z 3,534.537 glasovi.

Volitve predstavljajo *jasno zmago komunistične stranke* na eni strani, in grozen poraz radikalne stranke na drugi strani.

Dokončni rezultati volitev niso še znani; od 83 volilnih okrajev manjkajo podatki iz 4 okrajev, kar pa ne more bistveno spremeniti volilnih rezultatov.

Francosko politično življenje bo zavisno v bodoče od treh velikih strank: komunistične, ljudske republikanske in socialistične stranke.

De Gaulle bo verjetno ostal na čelu vlade zaradi socialističnih in republikanskih glasov in bo poskušal sestaviti vlado po svojem okusu.

Izid francoskih volitev je pokazal enotno odobravanje bodočega gospodarskega in socialnega programa; ta program vsebuje nacionalizacijo najvažnejših industrij, nadzorstveno politiko uporabe kapitala in strogo poenostavljenje sistema francoskih strank, kar bo pomladilo francosko politično življenje.

Ves francoski narod je v prvih volitvah po letu 1939 jasno pokazal vsemu svetu trdno odločnost, da zavrže stari režim, ki ga smatra za odgovornega za vojno, in ga zamenja z novim.

Lüneburški proces

48 SS-ovcev je prišlo pred angleško vojno sodišče v Lüneburgu pri Hamburgu; proces je začel že 17. septembra.

Ti vojni zločinci, ki so prišli kot prvi na vrsto so upravljali taborišče smrti v Belsenu in v Osviečimu na Poljskem.

Komandant taborišča smrti v Belsenu, kapetan Josip Kramer in njegovi pomočniki so ubijali ljudi z lakoto, žejo in mučenjem. Ko so prišle angleške čete v taborišče, so našli še 12.000 trupel. Za posledicami je nato umrlo v taborišču še 13.099 ljudi. Kramer in njegovi sodelavci so sami sodelovali pri mučenju in morijah; natančno in vestno so izpolnjevali nacistični načrt, uničiti evropske narode. V Osviečimu, kjer je bil Kramer upravitelj, so dnevno umorili nad desettisoč nedolžnih žrtev in jih nato sežigali v krematoriju.

Našli so se zagovorniki, kot je angleški major Winwood, ki je mnenja, da nima sodišče pravice soditi krvnikov in da je bil hitlerjevski red — zakonit red. Kramer ni kriv, tako pravi gospod Winwood; bil je le disciplinirani Nemec, ki je izpolnjeval Hitlerjeve ukaze, zato ga ne moremo obsoditi. Na drugi strani pa tudi Hitler ni kriv, ker Hitler sam ni ubijal, marveč je dajal le ukaze...

Ves svet pa ve, da bi Hitler brez Kramerjev, Kleinov in SSovskih zločincev ne mogel uničevati milijonov ljudi. Težko je verjeti, da se lahko dogaja kaj takega še danes, ko se še ni sesedla in osušila zemlja na grobovih milijonov nedolžnih žrtev.

Odboru Enotne Ljudske Fronte za mesto Beograd

Ob priliki, ko proslavlja mesto, katerega zavedno prebivalstvo vodite, obletnico svoje osvoboditve, vam v imenu antifašističnega prebivalstva Gorice čestitamo.

Svobodni Beograd nam je simbol nove Jugoslavije, države bratstva in edinstva njenih narodov. Istočasno je svobodni Beograd za nas prestolnica države, za ustvaritev katere so se borili tudi naši partizani in za priključitev h kateri se odločno bori vse protifašistično prebivalstvo Gorice.

Zato doživljamo vaše veselje v prepričanju, da bodo prihodnji prazniki Beograda prazniki tudi naše prestolnice.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Mestni Odbor Slovansko Italijanske Antifašistične Unije za Gorico

Tovarišu Borisu Kidriču

Sekretarju Izvršnega Odbora Osvobodilne Fronte Slovenije

Pod gesli in po programu Osvobodilne Fronte, katero si Ti vodil, je ljudstvo našega okrožja pričelo in do konca vztrajno in požrtvovalno bilo boj proti okupatorju, proti fašizmu, za priznanje naših pravic.

Visoko odlikovanje, h kateremu Ti iskreno čestitamo, ni le Tebi priznanje za dosežene uspehe, temveč je tudi nova vzpodbuda za nas k odločnemu nadaljevanju borbe za končno uresničenje ciljev vsega našega protifašističnega ljudstva.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Okrožni Odbor Slovansko Italijanske Antifašistične Unije za Goriško

Za padle partizane

Dne 23. oktobra se je ustanovil v Gorici Odbor za izkop, počastitev in pokop talcev ter slovenskih in italijanskih partizanov iz Gorice in drugod, ki še počivajo vse povsod širom slovenske zemlje, kjer so se borili in padli za svobodo.

V predsedstvu pripravljalnega odbora so izvoljeni zaslužni očetje padlih borcev, tovariši Pustetto Marco, Jože Štrukelj in dr. Mermolja Lambert. Za blagajničarko je izvoljena tovarišica Milica Medveščček.

Dne 18. novembra bo odbor priredil prvo žalno svečanost. Ob tej priložnosti bomo počastili prvo skupino izkopanih talcev in partizanov, po večini Goričanov, ki bodo tako našli časten pokop v svoji rodni zemlji. Tej prvi svečanosti bodo sledile še mnoge druge.

Odbor ima svoj urad v Ljudskem domu, v prostorih Rdečega križa in poziva družine padlih, naj mu javijo kje so svojci trenutno zakopani. Tako mu bo olajšano težko delo poizvedovanja imen padlih in kraja njihovega pokopa.

Odbor vabi slovensko in italijansko ljudstvo, da se v celoti odzove tudi z prispevki in darili tej veliki manifestaciji hvaležnosti do naših dragih padlih bratov, manifestacija ki bo istočasno najpomembnejši dokaz slovansko - italijanskega bratstva.

IZ NAŠIH KRAJEV

Iz Rupe pri Gorici

V pondeljek, dne 22. t. m. smo pokopali tov. Pavletič Maksimilijana, 20 letnega borca za svobodo, ki je padel na Vogrskem dne 3. oktobra lanskega leta. Iz Vogrskega so ga pripeljali v domačo vas, kjer je imel prav lep pogreb.

Iz Št. Mavra pri Gorici

V vasi je približno 50 hiš ki prav vse nosijo napise »Tukaj je Jugoslavija«, »Živel Tito« itd. Tudi človek, ki bil tujec, bi moral že na prvi pogled videti, da živi tu ljudstvo, ki se je borilo in ki zna in hoče čuvati pridobitve za katere je toliko žrtvovalo. Prav vsak gospodar je hotel imeti na svoji hiši napis s katerim bi pokazal, kam pripada on in vsa družina in kam hoče pripadati. Tako je ta vas kot vse druge v Slovenskem Primorju ponovno izpričala, da hoče živeti skupno v svobodi in demokraciji s svojimi brati po krvi.

Iz Višnjevika

Lepo je pri nas. Posebno še radi tega, ker smo vsi edini. In kako naj bi bilo drugače! Tovariši iz Orehovlja so šli v planine po postaven steber in upamo, da bo v kratkem na njem zaplapolala naša lepa slovenska zastava.

Imeli smo tudi zbor volilcev, na katerem je govoril tovariš iz okraja. Po možnosti se obnavlja, ceste so popravljene, po vasi se čisti, napise se postavlja in tudi Stenčas imamo. Visel je pred trgovino tov. Jožeta Sirk-a, a je neke noči izginil. Ker imamo tudi po noči budne oči smo spoznali ponočnega gosta, kateri bi eventuelno Mussolinijevo sliko pustil, a naš Stenčas pa ga je le bodel v oči. To pa samo mimogrede.

Pošiljamo vam iz Orehovlja za Tiskovni sklad »Soškega tednika« 100 lir, saj ta vaš časopis vsi tako radi beremo.

Iz Loga pod Mangartom

V nedeljo, 14. t. m. se je vršila pri nas pomembna slovesnost. Obhajali smo žalostno obletnico, ko je naš zakleti sovražnik postrelil kot talce 16 vaščanov. Na mestu, kjer so bile uboge žrtve postreljene je bral žalno mašo g. župnik Hlad Ivan, pevski zbor je pa zapel žalostinke pod vodstvom tov.ce Ane Černute. Zahvaljujemo se tovarišicam iz Bovca za krasne vence ter enako tovarišicam iz Žage za udeležbo.

Iz Grgarja

V grgarskem okraju se je kljub raznim težkočam ustanovila okrajna gospodarska nabavno-prodajna zadruga. V podružnici Čepovan, kakor sedaj tudi že v Grgarju je vpisanih dovolj članov, ki so si izvolili svoj odbor. Obe zadrugi pa imata težave zaradi prostorov, vendar pa bodo to zadnjo oviro prešli in že obnavljajo primerna poslopja.

Iz Voglarjev (Grgar)

Stare žene, možje, mladina in pionirji, vse je na delu, da popravijo cesto, ki jo je okupator onesposobil za promet. Začeli so z delom pri Voglarjih do Trnovega in danes popravljajo zadnje ruševine in prekope na cesti. Ob 8. uri zjutraj pričnejo z delom in delajo do poldne, komaj pokosijo pa zopet nastopijo delo in tako delajo do 5. ure zvečer in to prav vsaki dan. Tako odpravlja vsa vas med petjem in živahnim debatiranjem zadnje ostanke vojnega razdejanja.

Iz Bovca

Dne 19. t. m. se je vršil pri nas sestanek bivših partizanov. Tov. Dujc Albin, član okrožnega odbora SIAU za Goriško, je podal izčrpen politični pregled ter prikazal naše delo za bodočnost. Nato je povzel besedo tov. Dorjan, kateri je razložil zbranim tovarišem pomen in delovanje udruženja. Izvoljen je bil 15 članski odbor. V pripravljalnem odboru so: tov. Kavs Valentin, predsednik, tajnik je tov. Mihelič Milan in še trije drugi.

Iz Dobrovega (Brda)

V nedeljo, dne 28. t. m. se bo vršil pri nas slovesen pokop petih partizanov, ki so dali svoja življenja v boju proti okupatorju. Imena padlih tovarišev so: Mavrenčič Cvetko, Palek Gvido, Klinec Stanko, Bučinel Srečko in Boštjančič Rado.

Vsi domačini so vabljeni, da se pogrebnih slovesnosti polnoštevilno udeleže.

Iz Komna

Naše vrle žene so poslale tov. maršalu Titu najsrčnejše čestitke ob priliki odlikovanja, ki ga je prejel od bratske Sovjetske zveze. Priložile so tudi sliko porušene vasi.

* * *

Ljudstvo požganega Komna se je v polni meri odzvalo akciji »Za našega dijaka«. Ker nam prostor ne dovoljuje, da bi vsako posamezno vas omenjali, sporočamo skupno svoto, ki je bila nabrana v našem okraju. Akcija je dosegla lep uspeh, saj pride 32.443 lir v prid »našega dijaka«.

Iz Kojskega

V nedeljo, dne 28. t. m. se bo vršil slovesen pogreb tov. Peršolja Jožefa (Filipa), tajnika bivšega Okrožn. odbora OF, tov. Kumar Miloša, politkomisarja 3. bat. NO in tov. Oblak Franca. Istega dne bodo pokopana tudi trupla petih tovarišev iz Dobrovega. Prijatelji in znanci celih Brd, počastite spomin padlih borcev!

Ena se Tebi je želja spolnila - v zemlji domači, da truplo leži...

Trg Kanal se je poslovil od nove žrtve fašizma. Umrla je Tonica Debenjak. Strto življenje se je vrnilo iz zapuščenih krajev Kalabrije, da bi v prostosti ponovno vzcvetelo. Bilo pa je preveč uničeno in je usahnilo. Tonico so pred štirimi leti odgnali, pred mesecem pa se je vrnila, izmučena in bolna k materi, ki je darovala na oltar domovine že sina edinca.

Takega ganljivega pogreba Kanal še ni videl. Od blizu in daleč so prišli znanci in prijatelji, da se poslovijo od nove žrtve divjanja goriške kvesture. Petje domačega pevskega zbora in nagrobni govori so orosili oči vseh. Množica vencev in cvetja je zasula prezgodnji grob.

Našim mladincem!

Bližajo se dnevi vseh Svetih. Vršijo se prekopi in pogrebi naših borcev za svobodo. Naprošamo vsa društva, obračamo se pa posebno na našo mladino, da bo v tem mesecu s posebno ljubeznijo in skrbjo pazila na grobove padlih partizanov. Naj ne bo groba, ki ne bi bil popravljen, očiščen in pokrit s cvetjem. To smo dolžni napraviti za naše padle partizane!

Kulturna rubrika

DRAMA

Dramsko društvo v Gorici, ki je prisilno prenehalo z delovanjem v letu 1927. je ponovno pričelo z rednim delovanjem in bo otvorilo letošnjo gledališko sezono s Cankarjevim »Jakob Ruda« dne 3. novembre ob 20. uri in bo igro ponovilo v nedeljo 4. novembra ob 16. uri.

* * *

V Kanalu so z velikim uspehom uprizorili E. Ganglovo dramo: »Sin«. Igrale so same ženske. A bile so v šminki in igri kar prvovrstne, posebno glavne vloge zaslužijo vso pohvalo. Za nameček in za smeh je skrbela šaljiva enodejanka »Tihotapci«. Tovarišica Marija Nanutova je ob spremljevanju klavirja občuteno zapela »Nezakonsko mater«. To je bila po osvoboditvi prva prireditev društva »Soča« in upamo, da nas bodo pridni in požrtvovalni kanalski igralci zopet razveselili s kako pomembno predstavo.

* * *

V Vrtojbi smo na splošno zahtevo ponovili Finžgarjevo dramo v treh dejanjih: Razvalina življenja. Med vsakim odmorom je prepeval domači pevski zbor partizanske pesmi. Na prireditev so bili povabljeni naši borci J.A. iz Krasa, kateri so se povabilu drage volje odzvali. Po dobro uspelem kulturnem večeru smo povabili drage goste v lepo okrašeno dvorano, kjer je bila pripravljena večerja. Po prisrčnem razgovoru z zastopniki naše vojske je sledila prosta zabava, nakar so se tovariši iz Odreda toplo zahvalili prirediteljem za sprejem in gostoljubje.

* * *

V Idriji ob Bači se je vršila prireditev v prid za »našega dijaka«, šaljiva pošta in srečkanje sta privabila številne udeležence, ki so z veseljem sledili sporedu. Prisoten je bil tudi oddelek naše vojske iz Tolmina. Nabrali so v zgornji namen 2200 lir, darov je bilo za 1600 lir in nekaj blaga.

* * *

Tolminska mladina in borci VII. brigade XII. divizije so 7. oktobra priredili v Tolminu kulturno prireditev, na katero so prišli ljudje iz vse tolminske okolice. Za šaljivim prizorom je sledil ruski ples, ki je posebno ugajal občinstvu. — Nabralo se je 5700 lir prostovoljnih prispevkov za »našega dijaka«.

Tov. maršalu Titu so bile odposlane najprisrčnejše čestitke ob priliki odlikovanja z »Redom Zmage«.

* * *

V Ozeljanu so ustanovili prosvetno društvo »Zarja«. Z navdušenjem so pristopili k novoustanovljenemu društvu naši vaščani, posebno pa mladina. Zavedajo se kakšne važnosti je danes udejstvovanje na kulturno-prosvetnem polju, saj so dolga desetletja bili prisiljeni od fašizma, da so molčali. Sedaj pa čvrsto na delo!

* * *

Iz Rupe nam pišejo, da je prosvetno društvo »Novi žar« priredilo svojo prvo predstavo. Kakor vedno je tudi takrat naša mladina pokazala, da ji nobena naloga ni pretežka. Z dobrim uspehom so podali več igric, deklamacij in petje.

* * *

V Tevčah pri Ajdovščini je naša mladina priredila miting na prostem z zelo pestrim sporedom. Veselo razpoloženje med navzočimi je dokaz, da je prireditev dosegla svoj namen.

Naša vas je bila prva v ajdovskem okraju, ki si je izvolila svojo vaško oblast, svoj prvi KNOO in to v času, ko je okupator streljal z bacači prav v bližino vasi.

RADIO TRST

Radio Trst — oddelek za slovensko oddajo je uvedel tedensko en večer namenjen našim internirancem in vojnim ujetnikom v tujini. Ta oddaja se vrši vsak ponedeljek od 23.20-24. V teh večerih lahko pošljejo svojci internirancev in ujetnikov preko radijske postaje Trst svoje pozdrave.

To je tudi priporočljiv način poizvedovanja za pogrešanimi. Med poslušalci teh radijskih večerov bo morda kdo, ki bi lahko dal kako točno vest o tem ali onem pogrešancu, oz. bo naslov iskanega oddal prizadeti družini.

Med pozdrave svojcev uvršča radijska postaja tudi glasbene točke namenjene v pozdrav ujetnikom in pogrešancem v tujini.

Prosvetna društva naj obveste prizadete člane, ki naj pišejo na radio Trst — slovenska oddaja. V pismu naj javijo svoj točen naslov, naslov ujetnika ali pogrešanca, če ga vedo. Obenem naj izrazijo željo glede pesmi ali instrumentalnega komada, katerega naj se zapoje v pozdrav svojcu v tujini. Izbirajo naj iz programa slovenske oddaje.

Opozarjamo, da je vsak torek od 19.20-19.30 kulturno - prosvetno predavanje. Po možnosti naj članstvo prosvetnih društev posluša tudi ostale slov. radijske oddaje. Dopisujte na radio glede ostalega programa ter izrazite svoje morebitne želje, predloge, pripombe itd.

Predavanje

V sredo 17. t. m. je predaval prof. glasbe M. Bravničar o temi »Prva slovenska zbirka slovenskih pesmi in njeni avtorji«. Obrazložil je pomen izdaje te zbirke, ki je izšla pod imenom »Gorlica«. Njeni najbolj markantni avtorji so bili Mašek, Flajšman in Potočnik, ki so sledili duhu časa, ko se je probujala v Slovencih narodna zavest. Revolucionarno leto 1848 je tudi pri nas vzvalovilo duhove, razgibalo življenje in je s tem v zvezi tudi glasbeno udejstvovanje začelo zavzemati jasnejše oblike. Izdanje »Gorlice« že označuje nujnost potrebe po duhovni hrani širših množic, kar izpričuje že znaten uspeh kulturnega delovanja med ljudstvom. Da je »Gorlica« opravila svoje plodovito delo, dokazuje tudi dejstvo, da je prav iz te zbirke veliko pesmi prešlo v narod, ki je popolnoma pozabil na njihove avtorje — ponarodele so in ljudstvo jih smatra za svoje. Po predavanju se je razvila živahna debata, ki je prešla na področje razglabljanja naše ljudske in umetne pesmi.

Takih predavanj si poslušalci želijo še več.

DELO NAŠIH NAJMLAJŠIH

Požrtvovalni goriški pionirji razprodajajo naše mladinske časopise po mestu ter tekmujejo med seboj kedo jih bo prodal več. Ko končajo pridejo vsi navdušeni poročat da so jih razprodali, a pred tremi dnevi se je vrnila mala Marica vsa objokana in z zmečkanimi časopisi nazaj. Vsa v joku nam je povedala, da so jo ustavili trije veliki gospodje ter pričeli kričati na njo in jo tepsti a najhuje je bilo ko so ji iztrgali časopise iz rok ter jih zmečkali. Dekletce je počakalo, da so suroveži odšli, pobralo časopise ki so jih razmetali potleh ter vse obupano prijokalo domov, češ da jih sedaj ne bo nihče več vzel ker so umazani in pomečkani.

Enako se je zgodilo komandantu pionirskega bataljona Severnega kvarta, a ta ni obupal. Zbral in poravnal je zopet časopise, jih razprodal ter prišel domov s sklepom, da jih bo razprodal drugič še več. »Se bom že pazil da me ne dobijo, a z delom bom nadaljeval, saj vem, da bo kmalu čas, ko me ne bo mogel nihče več zasmehovati ker sem Titov pionir«. Tako je dejal naš mali komandant in tako mislijo vsi naši pionirji.

OBČNI ZBOR

V torek, 23. t. m. so se sestali upokojeni učitelji - Slovenci in Italijani - ter si izvolili odbor svoje sindikalne podružnice, ki naj bi pokrenil predvsem akcijo za zboljšanje bednega položaja. Malokdo pozna obupne razmere teh upokojencev, med katerimi so tudi taki, ki prejemajo mesečno pokojnino 260 lir (čitaj: dvestošestdeset) kar gotovo ne zadostuje v teh časih niti za eno kokoš ali niti za 40 cigaret, kupljenih na črni borzi. Nihče se za te reveže ni zganil, čeprav so bili merodajni krogi na to že zdavnaj opozorjeni. Jasno pa bo vsakomur, da je to največja sramota že iz stališča človeškega dostojanstva.

Na vsak način se mora nekaj ukreniti zakaj zima trka na vrata in upokojenci bodo takrat obsojeni skoraj na pogin. O tem bomo še spregovorili.

DARUJTE

ZA TISKOVNI SKLAD „SOŠKEGA TEDNIKA“

DROBNE NOVICE

* Na ameriškem zasedbenem področju so aretirali predsednika bivše slovaške vlade Josepha Tiso. Predali ga bodo čehoslovaškim oblastem.

* Predsednik Truman podpira predlog, da bi se naselilo v Palestino 100 tisoč židov, britanski ministrski predsednik Attlee pa temu ugovarja, ker se mu zdi število previsoko.

* Znani ruski pisatelj Elija Ehrenburg je prispel z letalom v Beograd.

* Angleška policija je aretirala Hansa Killina, devetindvajsetletnega generalmajorja nemškega letalstva ter zaupnika zloglasnega Himmlerja. Zdi se, da je Himmler imenoval Killina za voditelja »volkodlakov« (Wehrwolf), to je tiste tajne nemške organizacije, ki naj bi izvajala sabotažo in izzivala nemire v krajih pod zavezniško vojno upravo.

* Čehoslovaški poslanik je ob izročitvi poverilnih listin v Beogradu dejal: »Vse naše ljudstvo želi, da zgradi tesne politične in gospodarske zveze z demokratično federativno Jugoslavijo.«

* Reakcionarne sile se trudijo, da bi proti Sovjetski zvezi ustvarile nekakšen zapadni blok. Predstavnik komunistične partije Francije, ki je pri zadnjih volitvah dobila 3 milijone 830 tisoč glasov, je dejal: »Narodni interesi nalagajo Francozom, da ostanejo nasprotni politiki zapadnega bloka, ki bi nas pripeljala do tretje svetovne vojne«.

* V Madžarski so bile prve svobodne volitve, ki so prinesle veliko zmago demokratičnemu bloku madžarskega ljudstva.

* Temne reakcionarne sile, ki nastopajo tudi proti drugim naprednim balkanskim državam, podpirajo fašistične ostanke v Grčiji. Zdi se, da ugovarja takemu postopanju v zadnjem času tudi inozemstvo, posebno kar se tiče bližajočih volitev, ki jih ne bo mogoče izvesti, dokler je na tisoče grških protifašistov še v ječah.

* Dne 20. oktobra je minilo leto dni odkar so Rdečearmejci skupno z jugoslovansko armado osvobodili Beograd. Po vsej Jugoslaviji so se vršile množične manifestacije in parade jugoslovanske armade.

* Znani angleški romanopisec I. B. Priestley se je pravkar vrnil iz SZ, kjer je ob slovesu dejal: »Videl sem socializem na delu in sem se prepričal, kakšne dobre sadove je doprinesel. Če me ne boste ponovno povabili se bom pa sam povabil«.

* Prihodnji mesec se bo začel proces proti morilcem iz Dachau-a. Ti zločinci imajo na vesti tisoče in tisoče nedolžnih žrtev.

* V kamniškem okraju so začeli prebivalci na lastne stroške obnavljati šole. Med njimi je tudi počitniški dom, v katerem je dobilo prostor vsako leto do 200 otrok.

* Na Francoskem so se vršile volitve, na katerih so dobili največ glasov komunisti, za njimi socialisti in ljudska republikanska stranka. Herriot je bil zopet izvoljen, medtem ko je bivši ministrski predsednik Deladier propadel.

* Koroški Slovenci iz Mežiške doline so se zglasili v Beogradu pri maršalu Titu ter mu izrazili željo, da bi bil čimprej tudi ostali neosvobojeni del Koroške priključen k Jugoslaviji.

* Iz Bosne in Hercegovine pride 5000 otrok v Slovenijo, kjer bodo ostali čez zimo.

* V Pragi je bila na ukaz predsednika dr. Beneša ukinjena nemška univerza. S tem bo končno prenehalo sovražno razpoloženje, ki ga je širila ta nemška ustanova v srcu češke države.

* Predsedstvo začasne narodne skupščine demokratične federativne Jugoslavije je odlikovalo ministrskega predsednika in ministra narodne obrambe, maršala Tita, z redom »bratstva in edinstva I. stopnje« in z redom »partizanske zvezde I. stopnje«.

* V Železno kapljo so se vrnili nacifašisti, ki so bili zaprti. Sprejeli so jih prikriti nacisti s cvetjem in pomilovanjem. Ti nacisti so takoj nastopili svoja stara mesta, dočim so slovenski antifašisti brez službe in mnogi tudi brez strehe.

Laž vrešči kot sraka!

Kakor je bilo pričakovati in kakor smo tudi res pričakovali se je pojavil v zadnji številki »Il Lunedi«-ja zopet en duhovit članek pod naslovom: »Dve besedi o razstavi pred Ljudskim domom«.

Kako je samo nekaj dokumentaričnih posnetkov od neštetih, ki jih še imamo na zalogi, zbodlo te gospode! Med drugim beremo v članku zopet iste o pomoči garibaldinskih edinic pri osvoboditvi Jugoslavije, o kateri bi pa ti gospodje tam okoli »Il Lunedi«-ja sploh ne smeli pisati, ker imajo prekleto malo zaslug pri vsem tem. Načelno so danes prav taki nasprotniki partizanskega pokreta, in to strupeni, — pa naj bo jugoslovanski ali pa italijanski, — kakor so bili v vsej dobi osvobodilne vojne. Kako se sploh drznejo vlačiti po svojih ustih naše bratske soborce — Garibaldince — ki so nam resnično pomagali, ki pa so edini vsaj delno oprali krvavi madež italijanske okupacije v Sloveniji, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini in Črnigori.

Članek nadalje trdi, da so teh »nekaj« zločinov, ki pa jih je bilo samo v Sloveniji na tisoče, zakrivili fašisti in ne Italijani. Skoraj bi fašiste proglasili za poseben narod. Pozabljate, da je bilo v vojski na sto in sto tisoče fašističnih vojakov — včasih ste se s tem ustili — in seveda ne veste, da je samo v eni ofenzivi proti partizanom na Kočevskem sodelovalo preko 100 tisoč fašistov in kraljevih vojakov, ki so vsi enako plenili, požigali in ubijali. Da, nekaj fašistov. Saj se jih danes samo v Gorici svobodno sprehaja več, kakor jih je po vašem mnenju sploh bilo in vaše pisanje se prav nič ne razlikuje od pisanja Virgilija Gayde.

'Razumljiva nam je vaša nervoznost. V tem odločilnem času vam mora biti res neljuba, gospodje okoli »Il Lunedi«-ja in drugi, objava takih dejstev, ki so v popolnem nasprotju s klevetami vašega »demokratičnega« glasila.

Ta dejstva, ti dokumenti pa odpirajo kljub vašemu pisanju marsikateremu poštenemu Italijanu oči. Mnogo jih dosedaj ni moglo verjeti, da je bilo kaj takega sploh mogoče, saj so jih predniki, ki so pisali na isti način kot vi, prepričali, da so bili na pr. nedolžni interniranci, žene in otroci, ki so jih morale matere še dojiti, da so bili vsi ti v Gonarsu, Trevisu, Rabu in v neštetih drugih taboriščih po Italiji internirani — komunisti ali pa vsaj »ribelli«. Samo na Rabu je 4000 križev teh »ribellov«.

Marsikdo je šel zamišljen od izložbenega okna...

Toda vi gospodje pri »Il Lunedi«, vi vstrajate na starih tradicionalnih načelih laži in klevet. Prav! Ne bomo prenehali z nadaljnimi razstavami slik zaradi vašega pisanja. Imamo še mnogo slik (da ne pričnemo z dokumenti), ki so jih, mimogrede povedano, zaplenili partizani od italijanskih okupatorjev in to v borbah. Kdo mislite, da je fotografiral vse te zločine. Slovenski rodoljubi, obsojeni na smrt? — Gospodje! Tisti so fotografirali, ki so zločine vršili. Ni jim bilo dovolj da so se naslajali ob umorih nedolžnih žrtev. Hoteli so si svoje zločine prihraniti za spomin, da jih bodo morda nekoč celo pokazali svojim otrokom... v nadaljevanje...

Izvedeli smo, da nam nameravajo nekateri v praksi dokazati pravilnost pisanja »Il Lunedi«-ja in razbiti izložbeno okno ter uničiti slike. Tudi prav! Kopije vseh teh slik oziroma originali se nahajajo danes že v muzejih narodno osvobodilne borbe ter na različnih razstavah doma in v inozemstvu; v London je jugoslovanska delegacija pripeljala, bodite prepričani, gospodje, ogromno dokumentaričnega materiala. Razbijte izložbo, da boste dokazali točnost naših obdolžitev.

Imamo še originale in mnogo kopij!

Končujemo z lepim slovenskim pregovorom:

»Resnica leze po polžje — laž pa ima peroti in vrešči kot sraka«.

Vseljudska nabiralna akcija

Na pobudo mladine se je ustanovil v Gorici okrožni odbor za pospeševanje naše industrije in obnove. Vse naše organizacije bodo skrbele, da se nabiralna akcija za sirovine prenese na najširše plasti ljudstva.

Ta vseljudska nabiralna akcija se bo vršila v času od 25. oktobra do 15. novembra t. l. in to v nerazdružljivem poletu skupno z ljudstvom Jugoslavije in primorske cone B.

Star gumij, staro železo, aluminij, razbito steklo, papir, kosti, cunje itd. vse to bo neprecenljiv delež za dvig naše industrije. Iz izkupička, ki ga bo prejel mladinski odbor, se bo podpiralo sirote.

ŠOLSKE VESTI

Pričetek šolskega leta 1945.-46. na slovenski osnovni šoli v Gorici.

Obveščamo vse slovenske starše, kateri so že vpisali svoje otroke na slov. osnovno šolo, kakor tudi one, ki so vpisovanje iz kateregakoli vzroka zamudili, da se bo otvorilo šolsko leto 1945.-46. v soboto dne 27. t. m. in sicer z običajno sv. mašo, ki se bo brala v cerkvi sv. Ignacija na Travniku ob 9. uri.

Pouk se bo vršil začasno za dečke in deklice vsega mesta v prostorih nekdanjega »Šolskega doma«.

Starši so naprošeni, da po možnosti spremijo otroke, ki se naj zberejo ob 8.30 pred »Šolskim domom«, in naj blagovolijo priti po maši ponovno tja, kjer se jim bodo dala nadaljna navodila glede pouka.

* * *

Obveščajo se vsi dijaki, ki želijo posečati prvi razred slovenske nižje srednje šole v Gorici, da se bodo sprejemni izpiti začeli v ponedeljek, 29. t. m. v Šolskem domu v Via Croce 3, in sicer po abecednem redu:

29. okt. črke A, B, C;
30. okt. črke Č, D, E, F;
31. okt. črke G, H, I, J;
3. nov. črke K, L;
5. nov. črke M, N, O;
6. nov. črke P, R;
7. nov. črke S, Š, T;
8. nov. črke U, V, W, Z, Ž.

Začetek izpitov vsakokrat ob 8. in pol.

Vsak dijak naj prinese s seboj: polo črtanega papirja, polo risalnega papirja, pero, črnilo, svinčnik in radirko; potrdilo o vplačani izpitni taksi, ki se plača po poštni položnici na registracijski urad (Ufficio del Registro) v Gorici. Taksa znaša L. 110.— za dečke in L. 150.— za deklice. Razen tega je treba vplačati pred izpitom v ravnateljstvu L. 25. – v gotovini za izpitne pristojbine.

Ambulatorij za otroške bolezni zopet otvorjen

V pondeljek dne 22. oktobra t. l. bo pričel zopet poslovati pri tukajšni bolniški blagajni ambulatorij za otroške bolezni, katerega se smejo posluževati vsi otroci zavarovancev do vključno desetega leta starosti.

Zdravniška služba je poverjena Dr. Beno-tu Morpurgo, specijalistu za otročje bolezni, ki bo sprejemal bolnike v ambulatoriju št. 7 našega zavoda in sicer od 10-11, ob vseh delavnikih.

S tem je sedaj, odkar posluje tudi radijološki oddelek, vzpostavljena ter izpopolnjena zdravniška služba tudi za vse specijalne panoge zdravstva.

Upravitelj: *Dr. Alfonz Serjun.*

Odpovedana pevska prireditev v Gorici

Prosvetna zveza za Goriško javlja, da odpade nastop pevskih zborov, ki se je imel vršiti v soboto in nedeljo, 27. in 28. t. m.

ZA TISKOVNI SKLAD SOŠKEGA TEDNIKA

so darovali:

Iz Rožne doline	L.	2.000.—
Tečajniki polit. šole Trst	»	1.646.—
tov. Kleindienst	»	100.—
tov. Bratuž Milka	»	30.—
tov. J. Rehar	»	50.—
tov. Štukelj Mira	»	50.—
tov. Tabaj Milka	»	20.—
tov. Franc Pintar	»	200.—
AFŽ Kromberg	»	200.—
Na fantovskem večeru od tov. Albina Hvala	»	1.070.—
Iz Orehovlja (Brda)	»	100.—
Skupno	L.	5.466.—
Skupaj do sedaj	L.	46.844.—

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste spremili našo edino hčerko

LOJZKO ZIDARIČ

na zadnji poti.

Umrla je na povratku iz Dachau-a, v Gorici. Posebna zahvala pevskemu zboru in vsem Deskljanom, ki so izrazili sožalje prizadeti družini.

Deskle, 8. oktobra 1945.

Josip Zidarič

ZAHVALA

Mladini, njenemu vodstvu, tovarišem, znancem in sorodnikom, ki ste spremili na zadnji poti našega najdražjega, nenadomestljivega

LUDVIKA KARARA

padlega v borbi dne 2. maja 1944. ter mu dali cvetja se najsrčneje zahvaljujemo; posebno zahvalo smo dolžni prebivalcem iz Gradišča, ki so pomagali pri izkopu in še posebej tov. Miroslavu Mučiču iz Štandreža, ki je poskrbel za prevoz njegovega trupla v domači kraj ter pevskima zboroma za prelepe žalostinke.

Šempeter, dne 21. oktobra 1945.

Žalujoča družina Karara

ZAHVALA

Vsem ki ste v tako obilnem številu spremili na zadnji poti na domače pokopališče našega še ne 16 letnega edinca

MARJANA,

kurirja pri Okrožnem odboru OF za Srednjeprimorsko, najlepša zahvala. Toplo se zahvaljujemo tistim, ki so pomagali pri izkopu na Krasu, tov. učitelju za govor ob odprtem grobu, Narodni zaščiti za častno spremstvo. Posebno zahvalo izrekamo Goriškemu Okrožju za krasen venec in udeležbo, tako tudi krajevnemu NOO za Ajdovščino, mladini in pevskemu zboru. Najvdaneje se še zahvaljujemo č. duhovniku in Marijini družbi za spremstvo in cvetje.

Ajdovščina, 21. oktobra 1945.

Družina BAJC

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili na zadnji poti našega ljubega in nepozabnega sina

Vladimirja Markočič

padlega v borbi za lepšo bodočnost slovenskega naroda dne 16. decembra 1943 izrekamo tem potom najlepšo zahvalo. Srčna hvala vsem prebivalcem naše domače vasi za iskreno sočutje in darovano cvetje, g. Zaletelu za tolažilne besede, pevskemu zboru za lepe žalostinke, posebno pa naši mladini za požrtvovalnost in trud, da je pogreb tako sijajno uspel, kakor tudi njegovim osebnim tovarišem, borcem Kosovelove brigade, iz Sovodenj, za krasen venec in udeležbo pri pogrebu.

Štandrež, dne 22. oktobra 1945.

Žalujoča družina Markočič

Ali ste se naročili na knjige?

Knjižna založba v Trstu bo izdala še pred božičem:

1. **Koledar za leto 1946 z bogato vsebino in slikami.**
2. **Zbirko ruskih humoresk in**
3. **Izvirno dramo „Svet brez sovraštva iz časov naše osvobodilne borbe“.**

Vse tri knjige bodo veljale 40 lir, če se priglasi dovolj naročnikov.
Naročila sprejemajo prosvetna društva.
Pohitite z naročili, ker je le kratek rok!

OBJAVE

Zobni ambulatorij PERAZZI zopet dnevno sprejema. Izvršuje najsolidneje vsa zobozdravniška in zobotehnična dela. V Gorici, ulica Arcivescovado, št. 7.

* * *

Družina — pogorelci — ki je vse izgubila v pretekli vojni, prodaja lastno posestvo v Rožni dolini — in to zato, da si lahko vkupi najpotrebnejše življenjske potrebščine. Ugodna sončna lega.

Zglasite se: Gorica, Via Cravos št. 15-I.

POIZVEDBE

Jože Pelos, 50 let star, je bil odpeljan iz goriških zaporov v taborišče Dachau. Od tam ni več glasu o njem. Kdor kaj ve o njem, naj sporoči ženi Juštini Pelos, Gor. Vrtojba št. 329.

PEVSKIM DRUŠTVOM

Harmonije dobavlja tvrdka Ivan Kacin, Gorica, ulica Torriani št. 46. Cene zmerne. Popravlja in uglašuje tudi glasovirje.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritličje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S.
Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici